

Mladi srpski dramatičar Filip Grujić suautor je teksta 'Jezik kopačke' 'BILO MI JE BITNO SUOČITI SUVR MLADOG NOGOMETAŠA K

Razgovarala TAMARA BORIĆ Fotografija SANJIN STRUKIĆ/PIXSELL

U Zagrebačkom kazalištu mladih 21. rujna premijerno se izvodi „Jezik kopačke“, u režiji Boruta Šeparovića. Predstava koja povezuje nogomet, mentalnu bolest i kapitalizam nastala je prema tekstu bivšeg nogometaša Ivana Ergića i Filipa Grujića, jednog od najcjenjenijih suvremenih srpskih pisaca.

Filip Grujić je srpski dramaturg i književnik, rođen u Novom Sadu 1995. Diplomirao je dramaturgiju na Fakultetu dramskih umetnosti, gdje je tri godine predavao Kazališnu dramaturgiju. Prema njegovim knjigama napravljeno je nekoliko kazališnih predstava, a dobitnik je i brojnih važnih nagrada, između ostalih Nagrade Sterijinog pozorja za suvremenu dramu „Ne pre 4:30 niti posle 5:00“. Dao je intervju Nacionalu.

NACIONAL: U ZeKaeMu se uskoro premijerno izvodi „Jezik kopačke“ prema vašem i tekstu Ivana Ergića. Kako je došlo do tog teksta i kako je tekla suradnja s Ergićem?

Redatelj Marko Čelebić gledao je Ivana Ergića na jednom podcastu te došao na ideju da krenemo raditi takvu predstavu, on nas je zapravo spojio. Ergića znam kao nogometaša, dugo sam ga pratio, znam njegove ideološke stavove i tijekom i nakon karijere. On je zapravo anomalija u svijetu nogometa pa smo tako nas trojica razgovarala i shvatila da želimo prikazati intimističku priču jer duboko vjerujem da pamfleti nisu dovoljni da bi ispričali ljudsku priču, da nekoga razumiješ neovisno o tome slažete li se s tom osobom. Toga jako nedostaje u društvu, da čujemo drugu stranu, da se ne pravimo da smo savršeni. U biti je sve, od politike do mainstream medija, jedno mišljenje. Tko se ne uklopi, može postojati, ali postoji šansa da se na njega ili nju bacaju uvrede. Bilo mi je bitno ovu priču o nogometu ispričati kroz intimnu priču.

NACIONAL: Kako izgleda kad se piše s nekim? Pretpostavljam da je potpuno drugačije iskustvo, što ste morali zatamiti, da tako kažem, gdje je bio kompromis u slučaju ovog teksta? Je li to bilo neko novo iskustvo za vas?

U jednu ruku jest, ali u drugu ruku nije zato što je Fakultet dramskih umetnosti u Beogradu, gdje predajem, mjesto gdje stalno radim s ljudima. Ne prestano čitam radove studenata, dobivam ili dajem savjete. Postoji jedna divna stvar u ovom procesu pisanja „Jezika kopačke“, a to je konstantna mogućnost razgovora s nekim. Kad su pitali Karla Ovea Knausgård a što je uloga njegovog urednika, on je odgovorio da bez urednika ne bi napravio doslovno

Filip Grujić napisao je tekst prema kojem je napravljena predstava 'Jezik kopačke' s Ivanom Ergićem

ništa. „Ja ne znam što moj urednik radi, ali mi svakoga dana razgovaramo“, rekao je. E sad, tko je koju riječ napisao, nije to važno.

NACIONAL: Mene zanima čega ste se morali odreći tijekom tog procesa.

Dolazim iz svijeta dramskog teksta, za razliku od Ergića, pa sam u početku više stilski usmjeravao, ali proces pisanja je bio takav da smo zaista zajedno radili. Zajedno smo pisali u kafiću, proveli smo sate, dane, tjedne pišući. Ali nešto mi je bio fascinantno u

tom procesu. Nisam toliko pedantna osoba, ali Ergić je čitao svaku riječ više puta, postavljao puno istih pitanja više puta te tako doveo do toga da je svaka riječ bitna. Mene ponekad, moram priznati, povuče ritam pisanja, ponekad ne razmišljam o svakoj riječi već više o cjelini. Ergić je odličan pjesnik i ima literarno iskustvo pa je cijelo iskustvo bilo jako lijepo, ali ujedno je to bio proces odbacivanja ega. Ako već moram izgubiti ego, barem da to bude s nekim.

NACIONAL: Tekst povezuje suvremeni

Ujmi se premijerno od 21. rujna izvodi u Zagrebačkom kazalištu mladih**DVOJOST I NJEŽNOST KROZ PRIČU
UJMI SE BORI S DEPRESIJOM'**

nogomet, depresiju i kapitalizam, kako je to povezano i zašto vam je bilo važno govoriti o tome?

Nogomet je bio okidač zbog kojeg smo htjeli pisati ovaj tekst, a iluzorno je govoriti o nogometu samo kao o igri, bez priče o tome što je iza toga – o profitabilnom biznisu u kojem nema baš toliko vremena ni mjesta za sentimentalnost, privrženost i ljubav. Kako se mladi čovjek snalazi u takvom svijetu? Bilo nam je zanimljivo vidjeti kako mladi nogometaš promatra taj svijet u koji upada – kao igrač ili kao samo mašina koja puno zarađuje – ali i kako njega promatra okolina. Mislim da se ne može govoriti o nogometu, a istovremeno ne govoriti o pritisku, o mentalnom zdravlju. Kada neko ima toliku medijsku pažnju kao što je imaju nogometaši, u vrlo izraženom maskulinom svijetu u kojem je sramota priznati da si loše, kada njihove riječi mogu doprijeti do publike do koje kazalište nikada neće moći, priča o mentalnom zdravlju dobiva sasvim drugu konotaciju. Bilo nam je bitno suočiti ta dva svijeta i pokazati da ima mjesta za oba – i za surovost i za nježnost, a sve to kroz jednu intimnu priču mladog nogometaša koji se bori s depresijom nakon što je potpisao za vrlo dobar europski klub i naizgled ostvario svoj san, ali i san 99 posto nogometaša koji to nisu uspjeli.

NACIONAL: Nogomet je zaista postao kultura, kroz njega se vidi više aspekata društva. Kako vi vidite nogomet i kulturu? Je li to način da u kazalište dođu i oni koji nisu elitisti? Jer, kao i redatelj predstave Šeparović, i vi ste negdje rekli kako je potrebno da kazalište ne bude rezervirano samo za elitu. Je li to tema za šire mase, posebno mlade?

Moj stav o kazalištu je takav da je ogroman problem taj što kod nas ne postoji ni dobro mainstream kazalište, a ni dobro alternativno. Nema dobre alternative bez jakog mainstreama. Kazalište jest elitističko zato što zahtijeva vrijeme izdvojeno za izlazak. Problem kazališta u Srbiji je vrijeme koje se izdvaja za pripremu predstava zato što postoji hiperprodukcija televizijskih serija koje dovode do toga da glumci nisu pretjerano zainteresirani za kazalište. Kao da je kazalište jedna vrsta propalih buržuja. Postojala je neka veličina nekad, a na toj veličini se i danas jaše, ali današnja veličina ne postoji jer nikoga ne zanima. Tu dolazimo do paradoksa da je kazalište samo sebi dovoljno. Kazalište je za mene napušteni dvorac.

NACIONAL: Jedan ste od najcjjenjenijih i najnagrađivanijih pisaca u Srbiji i regiji, kako krećete s pisanjem? Kakav je to proces? Nešto vas zaintrigira, zainteresira, je li to spontano ili razmišljate o toj prvoj rečenici?

Prvo i najvažnije mi je promatranje i osluškivanje

svijeta, konstantno imam otvorena sva čula i cilj svega što radim je nešto naučiti. Najbitnije za pisanje je stalna mentalna napetost, da čuješ kako netko govori. E onda dolazi do nečega što se može nazvati idejom, iako se kod mene ideja ne stvori odjednom. Ja pišem i pišem pa onda „probijem zid“ i shvatim da to nije ono što sam želio, izbrišem 30 stranica i tek onda shvatim što sam želio reći. Za mene je početak pisanja uzbudljiv, sredina je muka i kraj je uzbudljiv. Ali sredina je zapravo pisanje, ono pravo, rudarsko. Tema se stvara kroz mnoge pokušaje, ne vjerujem u to da se pucne prstom i počne pisati.

NACIONAL: Predajete studentima dramaturgije, čemu ih učite, a što vi naučite od njih?

Predajem Kazališnu dramaturgiju studentima prve i druge godine. Kroz rad sa studentima u stalnom sam treningu, razgovaram s njima, komentiram. Pokušavam da ne na osnovi svog senzibiliteta već njihovog pokušam pomoći da dopru, dođu do svog jezika. To je odvajanje od sebe. Imam iskustva s tektrima generacijama, ali dovoljno da mogu vidjeti što ih muči, što je jezik ljudi deset godina mladih od mene. Kako stalno čitam nove radove, stalno nešto novo otkrivam, stalno sam u toku s novim jezikom, novim problemima.

NACIONAL: Kako znate kad ste završili, kad je gotov neki tekst ili roman?

To je kao kraj neke lijepe ljubavne veze, jednostavno više nemaš što reći. Osjećaš da si se umorio od toga i da nije savršeno, ali i ako se vratiš na to, nećeš otići nikamo.

NACIONAL: Da, to je jako zanimljivo. U jednom ste intervjuu rekli, parafrazirajući, da morate biti barem malo nezadovoljni da bi vas to potaknulo na pisanje nove knjige.

Da, moram imati prostor za grešku. Isto kao što mladi autori, mladi umjetnici moraju imati prostor za izvođenje, za svoje greške i uspjehe. Tako je, primjerice, došlo do rumunjskog filmskog vala, skupili su se i kao grupa uputili k nečemu. Imali su sličan stil i oformili su val koji je postao poznat i prepoznat kao dio rumunjske kulture. Mi moramo stvoriti nešto slično, nešto naše, što nije bazirano samo na ratovima, nešto što dolazi iz stalnog pokušaja, iz stalnih grešaka, iz testiranja. Tako se stvara pravac, jedan jezik. Toga jako nedostaje, svi smo individualizirani, kao da to znači da netko drugi neće uspjeti ako je netko prije njega uspio. Sami sebe svrstavamo u malu kulturu, i hrvatsku i srpsku.

NACIONAL: Koliko je vama kao autoru važno da se u kazalištima izvode suvremeni domaći tekstovi?

Ekstremno važno. Kad sam ja objavio roman „I onda opet, iz početka“, objavljen je i roman „Meduze žive zauvijek dok ih ne uhvate“ Nađe Petrović, oba su prošla odlično. Zajedno možemo puno više, pa i treći i četvrti autor, moramo biti zajedno, promovirati te priče. Sam čovjek ne može ništa. Svaki put kad se suvremeni tekst postavi na scenu, to je pobjeda za sve.

NACIONAL: Kakav je osjećaj čuti na sceni izgovorene riječi koje ste prethodno napisali?

To je mješavina ponosa i srama. Beskrajno si ponosan jer nešto što si napisao netko izgovara, ali istovremeno te sram jer dok netko nešto ne izgovori, ti ne shvatiš koliko si sam sebe razotkrio. Ogojeni ste potpuno, razmišljate o svakoj rečenici. Ljudi mi čestitaju, ali to sigurno ne može biti do kraja iskreno, isto kao što ni ja nisam do kraja iskren kad nekome čestitam. Uglavnom, ne želim previše razgovarati o svom radu nakon premijere.

NACIONAL: Kao pisac izloženi ste kritici, kako na nju reagirate?

Zanimljivo je da se to promijenilo. U početku me je svaka loša kritika jako boljela, jako sam to sve osobno shvaćao. Nakon toga me je boljelo što nema dovoljno kritike, a sad mi je drago da postoje i loše i dobre kritike jer čak i u onima najgorima ima trunke istine jer vas netko napada zbog nečega što je vidio u vama ili vašem tekstu. I najgore kritike treba polako čitati.

NACIONAL: Kakvi su vam planovi?

Završavam dokumentarni film „Yugo ide u Ameriku“ koji sam režirao s Aleksom Borkovićem - trenutačno smo u montaži.

NACIONAL: Koja je ideja filma?

Iduće godine bit će 40 godina od uvoza Yuga u SAD, proglašenog najgorim automobilom u povijesti 80-ih godina u Americi, čime je i postao popularna kultura. Htjeli smo istražiti kako se na njega danas gleda, kroz putovanje smo razgovarali s ljudima koji su radili na uvozu u Ameriku i vozili Yugo od New Yorka do Los Angelesa. Zanimalo nas je tko određuje što je najbolje, a što najgore? Čime je to uvjetovano? Ali u biti, to je bila jedna želja malog čovjeka s Balkana za velikom, filmskom avanturom.

NACIONAL: Zanima li vas film ili je to samo izlet?

Želim se nastaviti baviti dokumentaristikom, posebno ovom formom baziranom na improvizaciji, na stvarnim prostorima, ali i igranim filmovima u budućnosti. Kako dugo vremena provodim u montaži, shvaćam da me film jako zanima, otkriva u meni neke stvari koje nisam ni znao da imam. Osim toga, dobio sam novu vrstu odgovornosti jer kao redatelj ne mogu napustiti projekt i moram svoje suradnike natjerati da mi vjeruju čak i kada ni sam sebi ne vjerujem.